

Nr 158.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökat anslag för vissa byggnadsarbeten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.; given Stockholms slott den 22 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Paul Hellström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Hellström anför:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under riksstatsens nionde huvudtitel (punkt 10) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående ökat anslag för vissa byggnadsarbeten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna för budgetåret 1927—1928 ett belopp av 25,000 kronor.

Då jag nu ånyo anmäler detta ärende, får jag erinra, hurusom i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (IX H. T. 1926 p. 8) 1926 års riksdag (R. skr. nr 75, punkt 1) till byggnadsarbeten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet anvisat ett extra reservationsanslag av 235,500 kronor. Av ifrågavarande anslag äro 199,000 kronor avsedda att genom en tillbyggnad till den nuvarande stora institutionsbyggnaden på ett bestående sätt tillgodose de kemiska och bakteriologiska avdelningarnas behov av ökade utrymmen. Återstoden eller 36,500 kronor avses till reparation m. m. av en ursprungligen till bostad åt föreståndaren för lantbruksbotaniska avdelningen avsedd villabyggnad.

Av omförmälda byggnadsarbeten, rörande vilkas planläggande och beräkning jag tillåter mig hänvisa till den i statsverkspropositionen till 1926 års riksdag, nionde huvudtiteln punkt 8, lämnade redogörelsen, var tillbyggnaden till stora institutionsbyggnaden, som skulle uppföras efter av arkitekten Gustav Holmdahl uppgjorda ritningar, avsedd att bereda ändamålsenligare lokaler för de kemiska och bakteriologiska avdelningarna vid anstalten. Reparationen och ombyggnaden av bostadsbyggnaden skulle ske i enlighet med ett inom byggnadsstyrelsen närmare utarbetat förslag. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 mars 1926 skulle arbetena omhänderhavas av byggnadsstyrelsen i samråd med av styrelsen för centralanstalten utsedda delegerade.

Enligt vad *byggnadsstyrelsen* och *styrelsen för centralanstalten* i skrivelse den 11 november 1926 anmält, har det — sedan ritningarna för byggnadsföretaget blivit i detalj utarbetade och förhållandena på platsen blivit mera noggrant studerade än vad som kunnat ske före förslaget öfverlämnande till Kungl. Maj:t — blivit uppenbart, dels att den fasta inredningen i laboratorielokalerna i institutionsbyggnaden måste givas en något större omfattning än ursprungligen avsetts för att göra de för institutionens behov relativt begränsade lokalerna så ändamålsenliga som möjligt, och dels att de för oförutsedda arbeten i samma byggnad i kostnadsberäkningarna upptagna utgiftsposterna knappast torde komma att täcka de oberäknade utgifter, som efter allt att döma komme att uppstå vid om- och tillbyggnaden av institutionsbyggnaden.

Till vidare utveckling härav har anförts bland annat följande.

Arbetena med institutionsbyggnadens om- och tillbyggnad hade igångsatts under juli månad 1926 och hade fortskridit så långt, att grundläggningsarbetena för tillbyggnaden fullbordats och en väsentlig del av murningsarbetena för densamma verkstälts. Ombyggnadsarbetena inom den äldre byggnaden skulle påbörjas, så snart tillbyggnaden uppförts under tak. Ombyggnads- och reparationsarbetena å bostadsbyggnaden hade tagit sin början under augusti månad 1926. Arbetena inom bostadsbyggnaden beräknades vara fullbordade vid årsskiftet.

Den åren 1835—1838 uppförda institutionsbyggnaden syntes befinna sig i sådant skick, att utgifterna för oförutsedda arbeten hade bort sättas icke oväsentligt högre än som skett och som i vanliga fall plägade ske för ett

liknande ombyggnadsarbete. Det vore sålunda att befara, att rivningsarbetena inom byggnaden, vilka inom närmaste tiden komme att påbörjas, komme att uppenbara åtskilliga brister och föranleda kompletteringsarbeten till vida större omfattning än som ursprungligen förutsatts.

Åtskilliga oförutsedda arbeten, vilka syntes vara i detta hänseende betydande, hade redan ifrågakommit.

Sålunda hade ny grund måst utföras under den intill tillbyggnaden liggande gavelmuren av institutionsbyggnaden, vilken mur i allt väsentligt visat sig sakna grund. Omläggning hade måst verkställas av ett flertal jämväl för andra byggnader inom området avsedda gas-, vatten- och avloppsledningar, vilka passerade genom platsen för tillbyggnaden, varvid vore att märka, att någon ritning, utvisande utsträckningen av ledningsnätet inom Experimentalfältets område, icke kunnat anträffas. Likaledes hade provisoriska åtgärder för tillledning av gas och vatten till institutionsbyggnaden måst vidtagas. Slutligen förtjänade jämväl att framhållas, att den befintliga värmeledningsspannan visat sig vara i sådant skick, att den måste utbytas, en åtgärd som ej heller förutsatts vid beräkningarnas upprättande.

Under dessa förhållanden hade de medel, vilka upptagits i kostnadsberäkningarna för att möta de oförutsedda utgifterna, så kraftigt beskurits, att återstoden av sagda medel torde bliva otillräckliga för ändamålet och sålunda långt mindre kunna täcka utgifter för fullständiga inredningsarbeten, däri inberäknade för dessa inredningar nödiga ledningsarbeten.

Det hade nämligen efter numera verkställda utredningar framkommit oavvisliga behov att giva de fasta inredningsarbetena inom laboratorie- m. fl. lokaler större omfattning än ursprungligen avsetts för att göra lokalerna på bästa möjliga sätt tjänliga för sina ändamål. Detaljerade inredningsplaner hade utarbetats av byggnadens arkitekt i samråd med vederbörande avdelningsföreståndare, och dessa planer utvisade, att de önskade inredningsarbetena icke kunde utföras inom ramen av de tillgängliga byggnadsmedlen. Det vore synnerligen önskvärt och för statsverket mest ekonomiskt, att dessa inredningar komme till utförande i samband med byggnadsföretagets genomförande. Med den ökade omfattningen av laboratorieinredningarna följde en ganska betydande utvidgning av ledningsnätet för värme-, gas-, vatten- och avloppsledningar.

Värmeledningen inom tillbyggnaden hade vid kostnadsberäkningarnas upprättande förutsatts skola utföras på enklaste sätt för lågtrycksånga, sålunda enligt samma system som anläggningen inom den äldre byggnaden. Det torde emellertid vara önskvärt, att värmeledningen anordnades för varmvatten, ett system, som visserligen betingade en högre anläggningskostnad men i drift och underhåll ställde sig billigare än systemet med lågtrycksånga. Ett ytterligare skäl för övergång till varmvattenvärmeledning vore, att värmeledningen inom den äldre byggnaden visat sig vara ganska bristfällig, varför densamma inom en icke alltför avlägsen framtid torde vara uttjänt och böra utbytas, i vilket fall en värmeledning för varmvatten borde utföras inom byggnaden. Vid värmeledningsritningarnas utarbetande hade jämväl upptagits en ursprungligen icke avsedd ventilationsanläggning för pressluft inom laboratorielokalerna, en anordning, som i detta fall syntes särskilt önskvärd.

För ändamålet skulle, enligt vad byggnadsstyrelsen beräknat, tarvas ytterligare högst 25,000 kronor, utgörande omkring 10 procents tillägg å beviljat byggnadsanslag, varvid förutsatts, att eventuellt överskott å anslaget för

bostadshusets ombyggnad och reparation, vilket överskott då uppskattades till ett par tusen kronor, finge användas för om- och tillbyggnad av institutionsbyggnaden. Styrelsen förklarade sig framdeles, sedan ombyggnadsarbetena inom institutionsbyggnaden fortskridit så långt, att de vid avlåtandet av styrelsens skrivelse oförutsedda arbetena kunde tillnärmelsevis värderas, vilja till Kungl. Maj:t överlämna specificerad kostnadsberäkning.

Med skrivelse den 13 januari 1927 har *byggnadsstyrelsen* sedermera överlämnat en av styrelsens byggnadsbyrå i samråd med de av centralanstaltens styrelse utsedda byggnadsdelegerade uppgjord specificerad beräkning över merkostnaden, vilken beräkning är av följande lydelse:

Byggnadsarbeten:

	Kronor	Kronor
Institutionsbyggnaden, enligt entreprenadkontrakt	135,600: —	
Bostadsbyggnad, » »	19,000: —	
Tills dato överenskomna tilläggs- och ändringsarbeten	316: 09	
Ersättning till entreprenören för vissa merkostnader	796: —	
Till täckande av ytterligare utgifter för laboratorieinredningar och dylikt samt oförutsedda kostnader med avseende på förberörda entreprenadarbeten	16,687: 91	172,400: —

Ledningsarbeten:

<i>Institutionsbyggnaden:</i>		
Värmeledning: i enlighet med ursprunglig plan, enligt entreprenadkontrakt	12,432: —	
Värmeledning: utvidgning av anläggningen, enligt anbud	2,348: —	
Gas-, vatten- och avloppsledningar: i enlighet med ursprunglig plan, enligt entreprenadkontrakt	7,910: —	
Gas-, vatten- och avloppsledningar: utvidgning av anläggningarna, enligt anbud	6,290: —	
Elektriska ledningar: enligt entreprenadkontrakt	13,067: —	
Omläggning av utvändiga ledningar:		
Ledningsarbeten	1,943: 26	
Sprängnings- och återfyllningsarbeten	1,366: 04	
Diverse ytterligare arbeten	500: —	
<i>Bostadsbyggnaden:</i>		
Värme-, vatten- och avloppsledningar, enligt entreprenadkontrakt	8,200: —	
Elektriska ledningar enligt entreprenadkontrakt	2,090: —	
Oförutsedda utgifter för ledningsarbeten	3,453: 70	59,600: —

Administrationsutgifter:

Arkitektarvode	13,600: —
Arvode åt förslagsställare för ledningsarbeten	3,900: —
Kontrollantsarvode	5,600: —

	Kronor	Kronor
Annonser och ritningskopior och dylikt.....	800: —	
Bennet & C:o, markundersökningar	200: —	
Del av byggnadsbyråns omkostnader	4,400: —	28,500: —
Verkliga kostnader		260,500: —
Tillgängliga medel		235,500: —
	Underskott	25,000: —

Statskontoret har i avgivet utlåtande den 28 januari 1927 anfört att, såvitt statskontoret kunnat ingå i bedömning av föreliggande ärende, någon anledning till erinran mot att ytterligare medel ställdes till förfogande för utförande av nu omhandlade byggnadsarbeten icke syntes förefinnas. Det för ändamålet erforderliga beloppet 25,000 kronor syntes lämpligen bära uppföras som extra reservationsanslag.

Av en inom byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå utarbetad, den 15 februari 1927 dagtecknad tablå, upptagande *jämförelse mellan tidigare och senare kostnadsberäkningar* framgår bland annat, att kostnaderna utgjort för:

	Enligt tidigare beräkning kronor	Enligt senare beräkning kronor
Huvudbyggnaden	175,355	202,394
Bostadsbyggnaden	35,330	29,606
Administration	24,815	28,500
Summa	235,500	260,500.

Det ifrågasatta tilläggsanslaget har beräknats skola disponeras till:

Djupare grund under gavel m. m.	kronor	2,700: —
Inredningsarbeten	»	4,500: —
Värmeledningsarbeten	»	2,348: —
Gas-, vatten- och avloppsarbeten	»	6,290: —
Utvändiga ledningar	»	3,809: 30
Oförutsedda utgifter för ledningsarbeten	»	3,453: 70
Uppmättningsritningar	»	700: —
Ökat arvode för utarbetande av ledningsritningar	»	1,200: —

Summa kronor 25,001: —.

Av utredningen i ärendet framgår, att anledningen till byggnadsanslagets överskridande är att söka dels i tillkomsten av vissa arbeten föranledda av vid den tidigare planläggningen okända, på byggnadens utförande inverkan förhållanden och dels i kompletteringar av detaljer i inredning och ledningar, vilka av praktiska och ekonomiska skäl ansetts bära utföras i samband med det pågående ombyggnadsföretaget.

Ehuru det är att beklaga, att ett dylikt överskridande av anslaget behövt ifrågakomma, må dock framhållas, att de i förstnämnda hänseende uppkomna ökade utgifterna äro att tillskriva omständigheter, som näppe-

ligen kunnat på förhand beräknas, samt att det vid en institution av förevarande slag med alla där förekommande anordningar må vara i viss mån förklarligt, att under arbetets gång kompletteringar befunnits påkallade.

Under sådana förhållanden och då sistnämnda arbeten med säkerhet skulle, därest de utföras först framdeles sedan byggnaden fullbordats, komma att betinga icke oväsentligt högre kostnader, anser jag mig — i likhet med statskontoret — böra tillstyrka, att anslag för ändamålet beviljas, varvid tillika förutsättes, att uppkommande överskott å det för villaombyggnaden avsedda beloppet må användas för institutionsbyggnaden.

Med avseende å anslagsbeloppet har jag — särskilt med tanke på att medelsbrist icke ånyo skall behöva riskeras — icke ansett mig böra föreslå någon nedsättning i det begärda anslagsbeloppet 25,000 kronor. Det torde emellertid få förväntas, att alla föreliggande möjligheter till begränsningar av utgifterna, enkannerligen av de kostnader, som redovisas under gruppen administrationsutgifter, noggrant beaktas.

Under återopande härav, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ytterligare medel till byggnadsarbeten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra reservationsanslag* av 25,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.